

PROJEKTNI NOVIČNIK

ŠT. 3 | MAJ 2024

Naj vas spomnimo, kaj obravnava projekt X-RISK-CC

Projekt X-RISK-CC je projekt sodelovanja, katerega cilj je obravnavati izzive, ki jih predstavljajo izredni vremenski dogodki v luči podnebnih sprememb. Projekt, ki ga vodi konzorcij partnerjev iz celotnega alpskega prostora, se osredotoča na izboljšanje pripravljenosti, obvladovanja tveganj in odpornosti za ublažitev posledic poplav, suš, vetrolomov, zemeljskih plazov in drugih izrednih vremenskih dogodkov.

Z inovativnimi pristopi, znanstvenim raziskovanjem in vključevanjem deležnikov, projekt X-RISK-CC skuša razviti učinkovite strategije in rešitve za zaščito skupnosti, infrastrukture in ekosistemov pred spreminjajočim se podnebjem.

Značilnosti preteklih izrednih dogodkov na pilotnih območjih

Izredne padavine, ki povzročajo sestavljena in zaporedna tveganja v Garmisch-Partenkirchnu (Nemčija)

V zadnjih desetletjih je bilo na območju Garmisch-Partenkirchna zabeleženih več sestavljenih in zaporednih izrednih dogodkov, kot so skalni podori, zemeljski plazovi, drobirski tokovi in poplave, ki so jih sprožile intenzivne padavine različnega trajanja. Eden izmed pomembnejših preteklih dogodkov, ki je vključeval več sočasnih tveganj za izredne razmere, se je zgodil avgusta 2005 z dnevnimi količinami padavin nad 100 mm in ocenjeno povratno dobo poletnega ekstrema približno 90 let za vremensko postajo Garmisch. Od leta 1950 se je na tem območju povečala intenziteta dnevnih padavin, zlasti poleti, povečalo pa se je tudi število močnih padavin tako na letni ravni kot tudi poleti.

***Povratna doba** nam pove, kako pogosto se nek dogodek pojavi v določenem časovnem obdobju. Če rečemo, da se bo neka rečna poplava pojavila enkrat na sto let, predpostavljamo, da se bo tak dogodek pojavil enkrat v stotih letih, zato govorimo o stoletni poplavi.

VIR: Brenčič, Mihael. "Paradoks povratnih dob." Slovensko društvo za zaščito voda, 7. avgust 2023, <https://sdzv-drustvo.si/novice/paradoks-povratnih-dob/>.

Zimsko neurje Eleanor v Val d'Arly (Francija)

Zimsko neurje Eleanor, ki se je razbesnelo januarja 2018 je lokalno prineslo 132 mm dežja v dveh dneh, kar je za zimski čas v Val d'Arlyju redek pojav. Čeprav količina padavin ni bila rekordna, je bila izredna zlasti v kombinaciji z močnimi vetrovi, ki so dosegli hitrost 115 km/h. Analiza obdobja od leta 1990 do 2022 kaže sezonske razlike v maksimalni jakosti padavin, z naraščanjem spomladi in zmanjšanjem jeseni, vendar brez bistvenih sprememb pozimi ali na letni ravni.

Izredne padavine, ki povzročajo poplave v porečju Sore (Gorenjska, Slovenija)

V porečju Sore sta se v zadnjih dveh desetletjih zgodili dve večji ujmi, in sicer septembra 2007 in avgusta 2023. Obe sta bili razglašeni za naravni nesreči na nacionalni ravni, pri čemer ujma leta 2023 predstavljala najobsežnejši poplavni dogodek v Sloveniji doslej. Dogodek leta 2007 je z enodnevnimi izrednimi padavinami prizadel predvsem severni del porečja Sore, medtem ko je dogodek leta 2023 prinesel največjo količino padavin jugovzhodnemu delu porečja v obdobju dveh dni. Med obema dogodkoma so bile na številnih postajah v nekaj dneh izmerjene rekordne količine padavin, ki jih običajno beležimo v obdobju 2-3 mesecev. Ocenjene povratne dobe izrednih padavin na prizadetih območjih so znašale vsaj 200 let, lokalno pa so celo presegle 500 let. Od leta 1950 je opazen trend naraščanja jakosti večdnevni padavin, zlasti v severnih delih, pri čemer pa je poleti opaziti upad.

Neurje Vaia v Trentinu in Južni Tirolski (vzhodne italijanske Alpe)

Konec oktobra 2018 je sredozemsko neurje Vaia prizadelo velik del vzhodnoalpskega območja in z obilnim deževjem in močnim vetrom povzročilo veliko škodo ter tako zaznamovalo enega najhujših vremenskih dogodkov v zadnjih 30 letih. Območje Trentina in Južne Tirolske je bilo eno od najbolj prizadetih regij v Italiji, zlasti na pilotnem območju, vključno z dolinama Fiemme in Ega, kjer je prišlo do poplav, drobirskega toka in obsežnih vetrolomov. Na podlagi podatkov, ki jih je zabeležila mreža regionalnih vremenskih postaj, je skupna količina padavin v treh ključnih dneh neurja lokalno presegla 100-letno povratno dobo. V zadnjih desetletjih so se v severnih regijah pojavljale pogostejše in intenzivnejše padavine, kar kaže na to, da bi se lahko podobni dogodki pojavljali še pogosteje.

Kratkotrajne poletne izredne padavine na čezmejnem alpskem območju

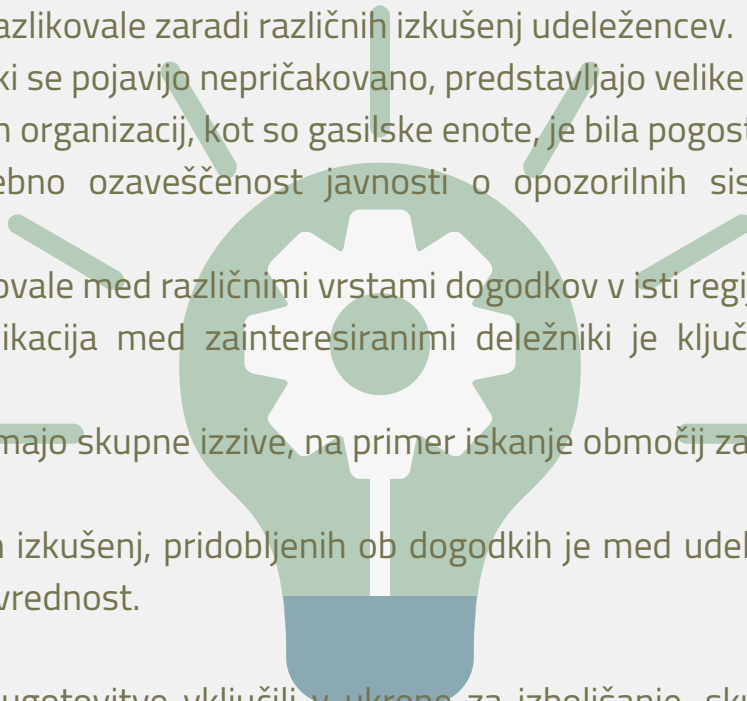
Poleti 2021 in 2022 so kratkotrajne izredne padavine v Wipptalu (Južna Tirolska, Italija) in Stubaitalu (Tirolska, Avstrija) povzročile več drobirskih tokov in zemeljskih plazov, ki so poškodovali infrastrukturo in stavbe. Povratne dobe, povezane s takimi dogodki, so bile približno 10 let ali manj, kot je bilo ocenjeno z upoštevanjem vseh razpoložljivih zapisov postaj o dnevnih padavinah od leta 1980. Medtem ko je trende za padavine krajše od enega dne, zaradi omejenih podatkov težko potrditi, se intenzivne enodnevne vrednosti padavin pojavljajo čedalje pogosteje, kar kaže na večje tveganje za podobne dogodke v prihodnosti.

Začetni rezultati delavnic s hitro oceno obvladovanja tveganj (RRMA)

Prvi rezultati naših delavnic, na katerih smo uporabili hitro oceno obvladovanja tveganj (RRMA), so omogočili dragocen vpogled v prednosti in slabosti obstoječega obvladovanja tveganj na naših pilotnih območjih. Tukaj je nekaj ključnih ugotovitev:

- Ocene so se zelo razlikovale zaradi različnih izkušenj udeležencev.
- Dogodki in pojavi, ki se pojavijo nepričakovano, predstavljajo velike izzive.
- Vloga prostovoljnih organizacij, kot so gasilske enote, je bila pogosto pohvaljena.
- Izboljšati je potrebno ozaveščenost javnosti o opozorilnih sistemih in preventivnih ukrepih.
- Ocene so se razlikovale med različnimi vrstami dogodkov v isti regiji.
- Učinkovita komunikacija med zainteresiranimi deležniki je ključnega pomena v fazah odzivanja.
- Podobni dogodki imajo skupne izzive, na primer iskanje območij za odlaganje materiala, ki ga odnese struga.
- Izmenjava znanj in izkušenj, pridobljenih ob dogodkih je med udeleženci bila prepoznana kot velika dodana vrednost.

V nadaljevanju bomo ugotovitve vključili v ukrepe za izboljšanje, skupaj z rezultati drugih projektnih aktivnosti. Prihodnje delavnice se bodo osredotočale na razvoj ukrepov za izboljšanje obvladovanja tveganj na pilotnih območjih v sodelovanju z zainteresiranimi deležniki.

Postavljanje temeljev za pripravo priporočil čezalpske politike je v polnem teku

V kolikšni meri so obstoječe politike obvladovanja tveganj pripravljene na nepričakovane in potencialno hujše posledice prihodnjih izrednih vremenskih dogodkov?

Kaj manjka?

Kaj je potrebno izboljšati?

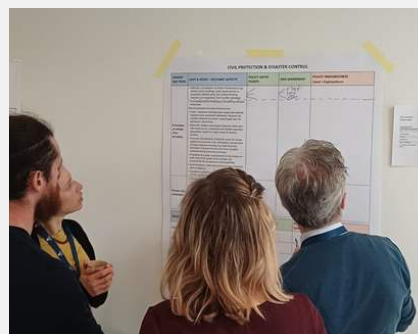
Katere so izhodiščne točke pri oblikovanju politik?

Razvijamo analitični okvir za opredelitev in analizo splošnih vrzeli pri upravljanju tveganj v obstoječih političnih okvirih za zmanjševanje tveganja zaradi naravnih nesreč in prilagajanje podnebnim spremembam v alpskih državah.

Opredelili smo strateške vrzeli in potrebe v politiki na ključnih področjih ukrepanja, kot so obvladovanje naravnih nesreč, civilna zaščita in prostorsko načrtovanje.

SLEDITE NAM

SPLETNA STRAN

www.alpine-space.eu/project/x-risk-cc/

LINKEDIN

VODILNI PARTNER

PROJEKTI PARTNERJI

Wildbach- und Lawinerverbauung Forsttechnischer Dienst

umweltbundesamt

